

Midtvejsevaluering af multifunktionel jordfordeling (MUFJO)

1. Projekterne

1.1 Overblik over ansøgninger

Ordningen for multifunktionel jordfordeling åbnede første ansøgningsrunde d. 24. marts 2020. Første ansøgningsrunde lukkede d. 15. maj 2020. Anden ansøgningsrunde forløb fra d. 15. september 2020 til 31. oktober 2020. Det er bl.a. ansøgningsmaterialet fra disse to ansøgningsrunder, som ligger til grund for midtvejsevalueringen.

Der er på nuværende tidspunkt planlagt at afholde yderligere to ansøgningsrunder – begge i 2021.

I de første ansøgningsrunder blev der i hver modtaget 7 ansøgninger. Tabel 1 viser ansøgerne og projekterne i første og anden ansøgningsrunde.

Tabel 1 Ansøgere og projekter modtaget i Landbrugsstyrelsen i første og anden ansøgningsrunde

Første ansøgningsrunde	
Ansøger	Projekt
Naturstyrelsen Fyn	Skovrejsning ved Svendborg
Naturstyrelsen Himmerland	Nørreådalene ved Viborg
Tønder Kommune	Margrethe Kog Nord
Samsø Kommune	Jordfordeling på Samsø
Naturstyrelsen Kronjylland	Skov, natur og vådområder ved Hadsten og Hadbjerg
Naturstyrelsen Storstrøm	Nordskoven
Esbjerg Kommune	Kongeåen Naturprojekt
Anden ansøgningsrunde	
Ansøger	Projekt
Assens kommune	Holmehave
Århus Kommune	Aarhus Ådal
Naturstyrelsen Storstrøm	Nordskoven
Hedensted kommune	As Vig
Hjørring Kommune	Bjergby-Astrup-Slotved Skov
Vesthimmerlands Kommune	Halkær Ådal
Esbjerg Kommune	Kongeåen Naturprojekt

Som det fremgår af tabel 1, var to af ansøgningerne i anden ansøgningsrunde enslydende med projekter søgt i første runde, men som fik afslag. Der er derfor i alt søgt til 12 forskellige projekter i første og anden ansøgningsrunde. Dog var der arbejdet videre med projekterne i den mellemliggende periode, hvorfor de projekter, som blev søgt i både første og anden ansøgningsrunde, ser forskellige ud og bl.a. understøtter flere interesser anden gang, der blev søgt.

Evalueringen vil basere sig på alle ansøgningerne. I dele af evalueringen er dette dog med undtagelse af én ansøgning, som ikke blev behandlet i taskeforcen. Dette ene projekt blev ikke behandlet, da det ikke levede op til ansøgningskravene (manglende dokumentation for lokal forankring).

Af tabel 1 fremgår ligeledes, at både Naturstyrelsen og kommunerne har søgt multifunktionel jordfordeling. Af de i alt 12 forskellige projekter var 7 af dem søgt af kommuner og de resterende 5 af Naturstyrelsen. Når Naturstyrelsen søger er det dog i et samarbejde med en kommune.

Geografisk fordeling

De projekter, som har søgt om multifunktionel jordfordeling, fordeler sig geografisk i landet. Der er således modtaget ansøgninger fra både Jylland, Fyn og Sjælland. På kortet i figur 1 ses den geografiske placering af ansøgte projekter.

Figur 1 Kort over ansøgte MUFJO-projekter i første og anden runde

Afgørelse om samtykke

I første og anden ansøgningsrunde var det muligt at give samtykke til jordfordeling af ca. 2.000 ha i hver af runderne. Der blev søgt jordfordeling af over 4.000 ha tilsammen i hver af runderne. I begge ansøgningsrunder har der derfor været en betydelig overansøgning.

Af de ansøgte projekter fik tre projekter betinget samtykke i første runde og tre i anden runde. Projekterne, som fik betinget samtykke, er de projekter med højst samlet pointscore, som kunne være indenfor den afsatte økonomiske ramme for den givne ansøgningsrunde. I første runde manglede der midler til ca. 100 ha for at få det tredje projekt med. Disse midler blev hentet fra kommende puljer med henblik på at få så mange projekter i gang, så hurtigt som muligt for hurtigt at opbygge en erfaring med ordningen. Ved anden ansøgningsrunde blev der suppleret med midler til ca. 74 ha jordfordeling yderligere for at sikre samtykke til i alt 3 ansøgte projekter.

Projekter som fik betinget samtykke i første ansøgningsrunde:

- Nørreådal
- Skovrejsning ved Svendborg
- Margrethe Kog Nord

Projekter som fik betinget samtykke i anden ansøgningsrunde:

- Holmehaven
- Aarhus Ådal
- Nordskoven

Landbrugsstyrelsen foretager en forundersøgelse af projekterne med betinget samtykke til multifunktionel jordfordeling. På baggrund af forundersøgelsen træffer Landbrugsstyrelsen derefter afgørelse om endeligt samtykke eller afslag herpå. Hvis et projekt opnår endeligt samtykke til multifunktionel jordfordeling, bygger denne jordfordeling på de erfaringer, dialog og viden, som jordfordelingsplanlæggeren har opnået igennem forundersøgelsen.

Nuværende status på projekter med samtykke

De tre projekter fra første runde fik betinget samtykke i sommeren 2020. Derefter foretog Landbrugsstyrelsen en forundersøgelse af projekterne henover sensommeren, og der blev givet endeligt samtykke i efteråret 2020. Det betyder, at disse projekter nu er i gang med jordfordelingen.

De tre projekter fra anden runde fik betinget samtykke op til jul 2020. Projekterne gik i gang med forundersøgelserne i start marts 2021. Projekterne er blevet forsinket på grund af Covid-19-situationen, som forhindrede lodsejerkontakt og møder i en periode. Det ene projekt forventes forundersøgt færdigt ultimo april, mens de to øvrige projekter har udstående afklaringer af projektelementer.

1.2 De nationale interesser

Et af adgangskriterierne, for at kunne søge om samtykke til multifunktionel jordfordeling, er, at projekterne skal understøtte minimum tre ud af 11 nationale interesser.

Tabel 2 og 3 viser resultatet af første og anden ansøgningsrunde i forhold til, hvilke af de nationale interesser, der forventes understøttet i de enkelte projekter. I tabellerne kan ses, hvilke interesser projekterne har budt ind på i ansøgningen. Nogle af interesserne (rødmarkeret) er blevet tildelt 0 point af taskeforcen i deres faglige vurdering. Dvs. at projektet ikke lever op til de vurderingskriterier, der er sat for den pågældende interesse, eller at ansøger ikke har tilstrækkeligt redegjort for, at projektet

understøtter denne interesse. Taskforcen vurderer kun projekterne baseret på de interesser, som er beskrevet i ansøgningen.

Tabel 2 Resultat af første ansøgningsrunde ift. nationale interesser. Rødmarkerede interesser er blevet tildelt 0 point af taskforcen i deres faglige vurdering.

Projekt og ansøger	Direktiv implementerende interesser	Nationale interesser	Øvrige interesser
Skovrejsning ved Svendborg - Naturstyrelsen Fyn	Rent vandmiljø Rent drikkevand Reduktion af drivhusgasser	Natur og biodiversitet Skovrejsning	Friluftsliv Arrondering af landbrugsjord
Nørreådalene ved Viborg - Naturstyrelsen Himmerland	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura 2000 og bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Natur og biodiversitet Økologisk landbrug	Friluftsliv Arrondering af landbrugsjord
Margrethe Kog Nord - Tønder Kommune	Rent vandmiljø Natura 2000 og bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og biodiversitet Økologisk landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Jordfordeling på Samsø - Samsø Kommune	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura 2000 og bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og biodiversitet Skovrejsning	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Skov, natur og vådområder ved Hadsten og Hadbjerg* - Naturstyrelsen Kronjylland	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura 2000 og bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og biodiversitet Skovrejsning	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Nordskoven - Naturstyrelsen Storstrøm	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura 2000 og bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Skovrejsning Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Kongeaen Naturprojekt - Esbjerg Kommune	Rent Vandmiljø Natura2000 og Bilag IV-arter	Natur og Biodiversitet	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord

* Projektet er ikke vurderet i taskforcen pga. manglende overholdelse af adgangskrav.

Tabel 3 resultat af anden ansøgningsrunde ift. nationale interesser. Rødmarkerede interesser er blevet tildelt 0 point af taskforcen i deres faglige vurdering.

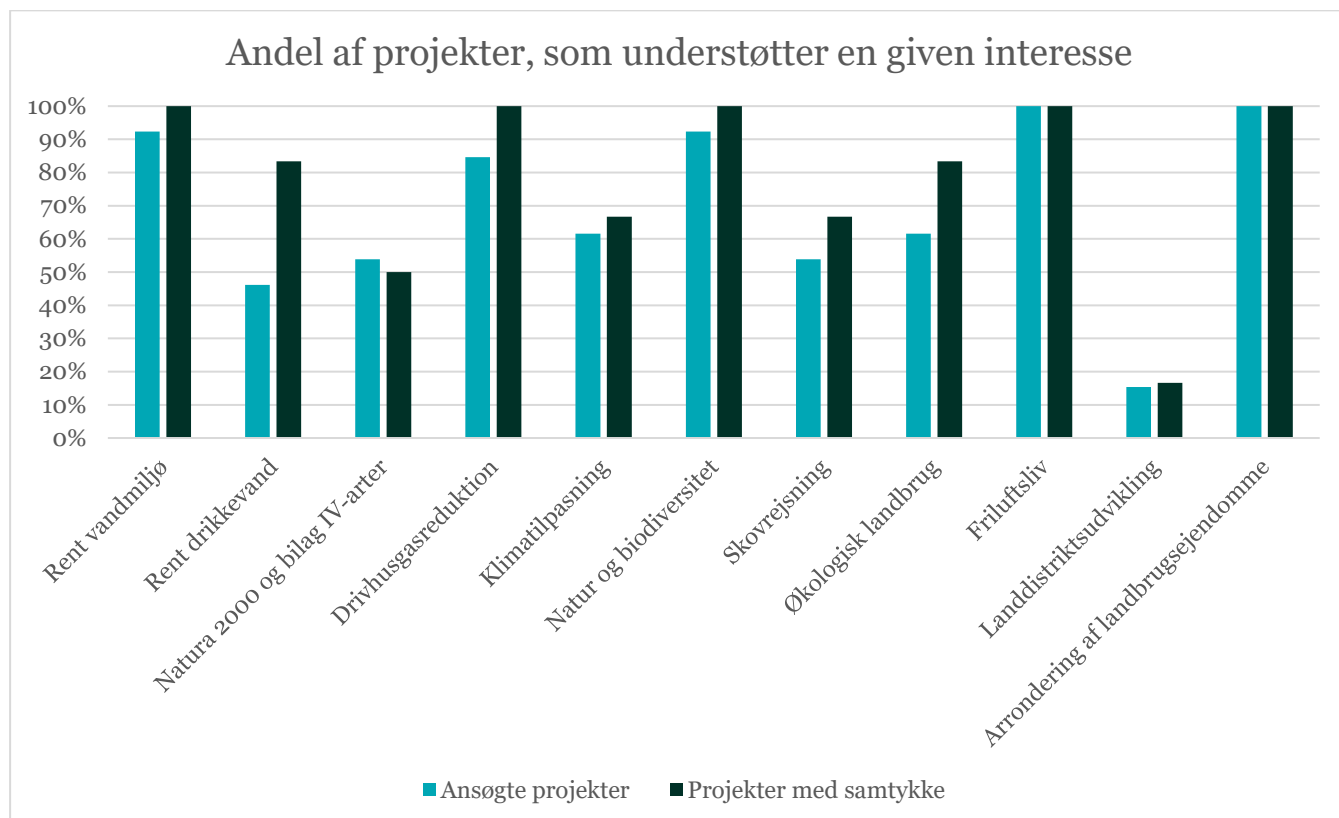
Projekt og ansøger	Direktiv implementerende interesser	Nationale interesser	Øvrige interesser
Holmehave - Assens kommune	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura2000 og Bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Skovrejsning Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Aarhus Ådal - Århus Kommune	Rent Vandmiljø Rent Drikkevand Natura2000 og Bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Skovrejsning Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Nordskoven - Naturstyrelsen Storstrøm	Rent vandmiljø Rent drikkevand Natura2000 og Bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Skovrejsning Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
As Vig - Hedensted kommune	Rent Vandmiljø Natura2000 og Bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Bjergby-Astrup-Slotved Skov - Hjørring Kommune	Rent vandmiljø Rent drikkevand Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Skovrejsning Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Halkær Ådal - Vesthimmerlands Kommune	Rent Vandmiljø Natura2000 og Bilag IV arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord
Kongeåen Naturprojekt - Esbjerg Kommune	Rent vandmiljø Natura2000 og Bilag IV-arter Reduktion af drivhusgasser	Klimatilpasning Natur og Biodiversitet Økologisk Landbrug	Friluftsliv Landdistriktsudvikling Arrondering af landbrugsjord

På baggrund af de 13 projekter, som er blevet vurderet af taskforcen, kan det ses i tabel 2 og 3, at alle nationale interesser er blevet understøttet på tværs af alle projekter. Kun de interesser, hvor der er givet mere end 0 point, er talt med i den samlede vurdering. Der er med andre ord ingen interesser, som ikke tilgodeses i MUFJO-ordningen overordnet set. Det kan dog ligeledes observeres, at der er nogle interesser, som oftere er understøttet i projekterne (er beskrevet og opnår over 0 point) end andre (ikke ansøgt så ofte eller vurderet til 0 point i projekterne). Taskforcen vurderer kun på de interesser, som er beskrevet af projektejer i ansøgningen. Hvis projektet i princippet understøtter andre interesser, men disse ikke er beskrevet, så vurderes og pointsættes disse ikke. Dertil kommer, at et projekt godt kan ende med at understøtte en interesse, men hvis denne ikke er tilstrækkeligt beskrevet i ansøgningen, kan taskforcen tildele interessen 0 point ved den faglige vurdering.

For eksempel har Landdistriktsudvikling vist sig at være svært for mange projekter at inddrage eller beskrive tilstrækkeligt til at opnå point. Begrundelserne fra taskforcen for at give projekterne 0 point

har bl.a. været, at projektelementerne ikke retter sig mod lokalbefolkningen eller kun har indirekte effekt på landdistriktsudvikling, herunder at projektejer blot har beskrevet tiltagene fra friluftsliv. Det er vigtigt, at det i ansøgningen beskrives, at tiltagene i projektet forventes at bidrage til gunstige forhold for lokalsamfundet i det konkrete område. Der kunne med fordel arbejdes videre med dette frem mod kommende ansøgningsrunder.

Figur 2 viser andelen af de 13 projekter, som understøtter en bestemt interesse og andelen af de seks projekter med samtykke, som understøtter en bestemt interesse.

Figur 2 Andel af projekter, som understøtter en given interesse

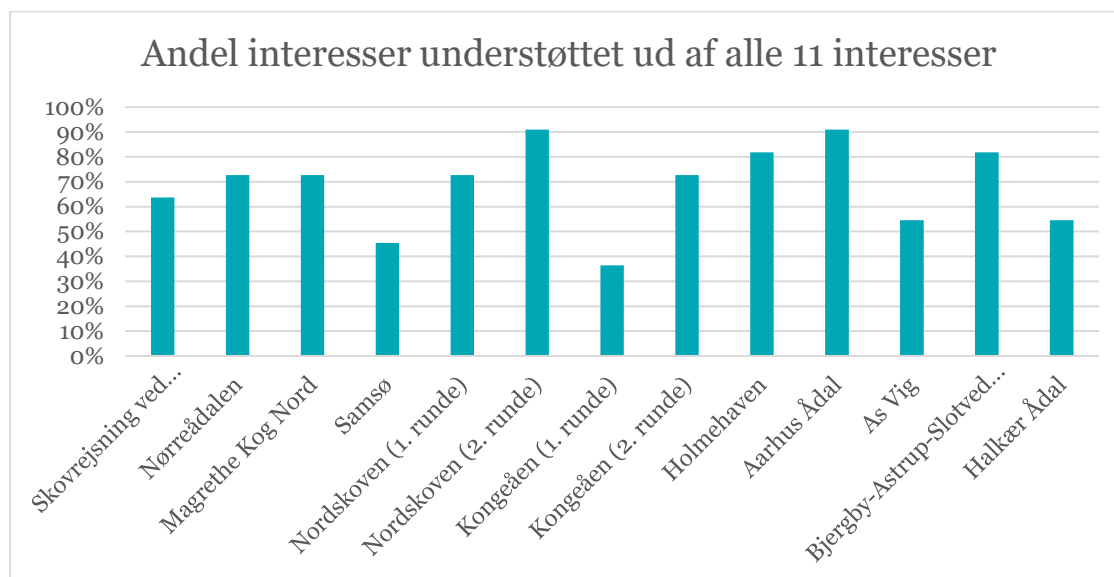
Ud fra hvad projekterne har søgt og vurderingen i taskforcen, så fremgår det af figur 2, at arrondering og friluftsliv er understøttet i alle 13 projekter. Derefter er rent vandmiljø og natur & biodiversitet samt drivhusgasreduktion understøttet i langt de fleste projekter (hhv. 92 %, 92 % og 85 %).

Landdistriktsudvikling er den interesse, som er dårligst understøttet på tværs af alle projekter. Kun 15 % af projekterne understøtter denne interesse. De andre interesser (rent drikkevand, Natura2000 og bilag IV-arter, klimatilpasning, skovrejsning og økologisk landbrug) er understøttet i ca. halvdelen af alle projekter.

Dette billede er nogenlunde det samme, hvis der kun ses på de seks projekter, som har opnået samtykke indtil nu (se figur 2). Alle projekterne indeholder interesserne rent vandmiljø, drivhusgasreduktion, natur & biodiversitet, friluftsliv og arrondering. Disse lå også højt i det samlede billede. Billedet er også nogenlunde det samme for Natura2000 & bilag IV-arter, hvor hvert andet projekt understøtter denne interesse. Igen er landdistriktsudvikling kun understøttet blandt projekterne i et begrænset omfang (kun 1 ud af 6 projekter). Af de seks projekter indeholder langt de fleste rent drikkevand og økologisk landbrug (5 ud af 6 projekter). Dette er en forøgelse ift. det samlede billede. 2/3 af projekterne indeholder klimatilpasning og skovrejsning. Dette er en mindre

forøgelse for skovrejsning ift. det samlede billede. Der kan ud fra dette billede ikke siges noget entydigt om, at nogle interesser bedre sikre samtykke end andre.

Af de fire direktiv-implementerende nationale interesser er rent vandmiljø og drivhusgasreduktion understøttet hyppigst.

Figur 3 Andel interesser hvert projekt understøtter ud af de 11 mulige

I figur 3 kan det ses, hvor mange nationale interesser, hvert projekt understøtter ud af de 11 mulige opgjort i procent. En del af de projekter, som understøtter flest mulige af de 11 nationale interesser, har opnået samtykke. Dog er der ligeledes en del af projekterne, som på trods af, at de understøtter mange interesser, ikke opnåede samtykke. Ud fra figur 3 kan der ikke siges noget entydigt om, at en høj andel af interesser ud af de 11 mulige giver en bedre chance for at opnå samtykke. Som pointsystemet er udformet, er det velkendt, at jo flere interesser der understøttes, jo højere samlet score er der mulighed for at opnå. Det kan dog konstateres, at det at understøtte mange interesser ikke i sig selv sikrer samtykke. Med udgangspunkt i tabel 4, kan det derimod ses, at effekten af de interesser, som understøttes (om der tildeles 1, 2 eller 3 point), er mindst lige så vigtig for den samlede score. Tabel 4 viser pointsætningen (point ganget med vægtningen) af hver enkelt interesse og parametre i de 13 projekter.

Tabel 4 Pointsætning af projekterne på enkelte interesser og parametre

National interesse/projekt	Skovrejsning ved Svendborg	Nørreådal	Magrethe Kog Nord	Samsø	Nordskoven (1. runde)	Nordskoven (2. runde)	Kongeaen (1. runde)	Kongeaen (2. runde)	Holmehaven	Aarhus Ådal	As Vig	Bjergby-Astrup-Slotved Skov	Halkær Ådal
Rent vandmiljø	6	9	6	0	6	6	6	6	9	6	3	6	6
Rent drikkevand	6	9	...	0	0	9	9	9	...	9	...
Natura 2000 og bilag IV-arter	...	3	3	9	0	0	9	9	0	6	0	...	6
Drivhusgasreduktion	6	9	6	6	6	9	...	6	9	9	9	6	0

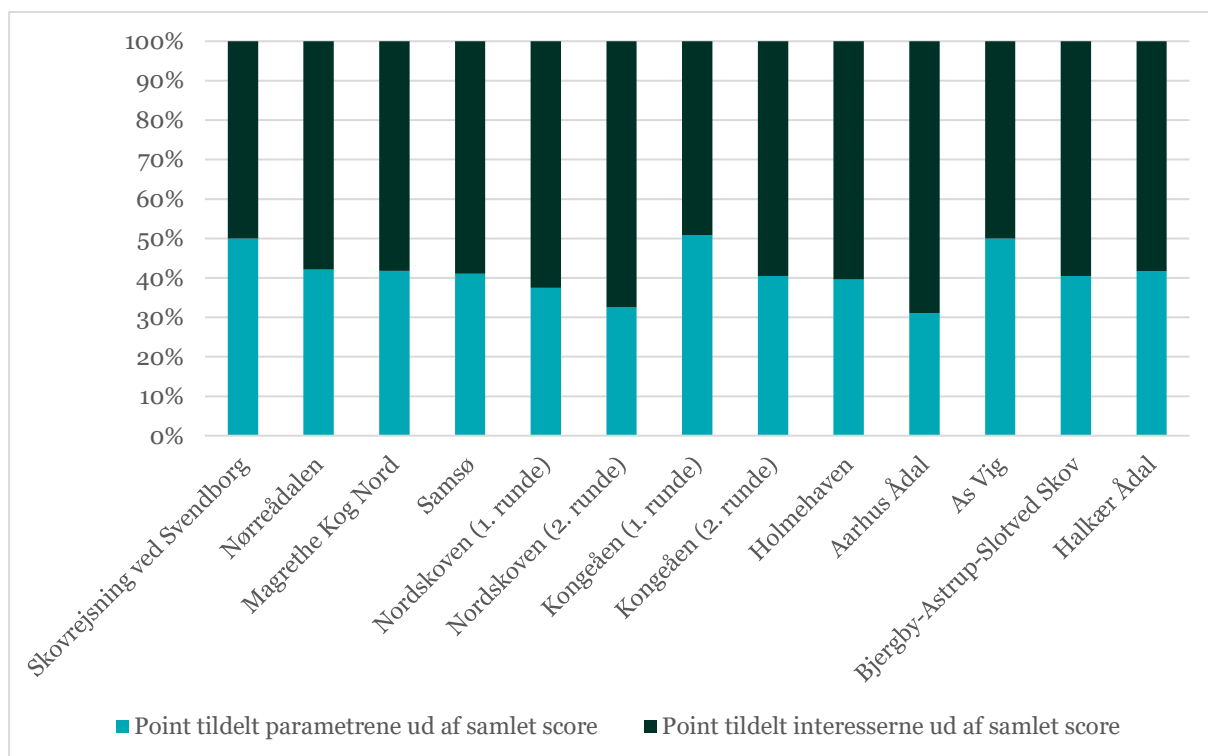
Klimatilpasning	6	0	2	2	...	2	6	6	6	0	1
Natur og biodiversitet	4	4	6	0	6	6	6	6	4	6	2	6	3
Skovrejsning	6	2	6	6	6	6	...	4	...
Økologisk landbrug	...	4	2	...	2	4	...	6	4	2	...	4	...
Friluftsliv	6	2	6	2	6	6	2	6	2	6	2	2	2
Landdistriktsudvikling	0	0	0	4	0	0	0	0	0	4	0
Arrondering	2	4	4	4	6	6	4	6	6	6	6	6	6
Jordfordelingsrealiserbarhed	12	8	12	4	8	8	12	12	12	8	12	8	4
Antal hektar jordfordeling	12	12	8	12	8	8	12	12	12	12	12	12	8
Projektrealiserbarhed	12	12	8	0	8	12	4	8	12	8	4	12	8
Samlet score	72	76	67	39	64	86	55	79	91	90	56	79	48

Projekter med grøn markering har opnået betinget eller endelig samtykke.

I tabel 4 kan det ligeledes ses, at projekterne med samtykke i anden runde generelt havde en højere samlet score end projekter i første runde. Om denne tendens fortsætter vil afhænge af resultatet af de kommende runder. Det er muligt maksimalt at opnå 114 point. De projekter, som fik samtykke i første runde, lå på 76, 72 og 67 i samlet score. For anden runde var den samlede score for projekterne, som fik samtykke på 91, 90 og 86.

1.3 Andre parametre: jordfordeling- og projektrealisering

Figur 4 viser, hvor stor en procentdel af den samlede score der kan tildeles point fra hhv. parametrene og interesserne.

Figur 4 Den samlede score for hvert projekt opdelt i andelen af point fra interesserne og fra parametrene

Overordnet kan det ses, at fordelingen mellem interesser og parametre for de fleste projekters vedkommende er ca. 40 % af den samlede score fra parametrene og 60 % fra interesserne (otte projekter). Derudover ligger de øvrige projekter med en fordeling mellem parametre og interesser på ca. 50/50 (tre projekter) eller omkring 30/70 (to projekter).

Ses der på de projekter, som har opnået samtykke, er billedet, at der igen er flest projekter med en fordeling på 40/60 (tre projekter). To projekter har en fordeling på 30/70 og et projekt har 50/50. Der kan ikke på nuværende tidspunkt siges noget entydigt om fordelingen, som gør sig gældende for projekter med samtykke kontra projekter uden.

Den angivne fordeling af point fra parametrene og interesserne ift. den samlede score var forventet ud fra det opsatte pointsystem og vægtning. Her var ønsket, at der var en god balance mellem interesser og andre parametre. Ud fra de tal der kan ses i figur 4, tyder det umiddelbart på, at denne balance er tilstede.

Antal hektar (ha) jordfordeling

Tabel 5 nedenfor viser projekterne og hvor mange hektar ansøger på ansøgningstidspunktet forventede, der skulle jordfordeles i projektet. Dette antal bliver senere yderligere kvalificeret gennem Landbrugsstyrelsens forundersøgelse, såfremt projektet får betinget samtykke. Se mere i afsnit 2.

Det kan ses ud fra tabel 5, at det forventede antal hektar til jordfordeling varierer mellem de 14 projekter fra 223 ha til 1.000 ha. Dog ligger halvdelen af projekterne mellem 900-1.000 ha. Denne variation ses også blandt de seks projekter, som har fået samtykke. Projekternes størrelse er derfor ikke alene afgørende for, om projekterne får samtykke eller ej.

Af tabel 5 kan ligeledes ses, at det forventede antal deltagende lodsejere varierer mellem projekterne. Dette tal kvalificeres også yderligere i forundersøgelserne, såfremt projektet får betinget samtykke. Se mere i afsnit 2.

Tabel 5 Forventet antal hektar jordfordeling i projekterne og forventet antal lodsejere

Første ansøgningsrunde			
Ansøger	Projekt	Forventet hektar til jordfordeling	Forventet antal lodsejere
Naturstyrelsen Fyn	Skovrejsning ved Svendborg	625	20-25
Naturstyrelsen Himmerland	Nørreådalene ved Viborg	1000	188
Tønder Kommune	Margrethe Kog Nord	490	25
Samsø Kommune	Jordfordeling på Samsø	900	20-50
Naturstyrelsen Kronjylland	Skov, natur og vådområder ved Hadsten og Hadsbjerg	300	22
Naturstyrelsen Storstrøm	Nordskoven	300	15
Esbjerg Kommune	Kongeåen Naturprojekt	925	48-61
Anden ansøgningsrunde			
Ansøger	Projekt	Forventet hektar til jordfordeling	Forventet antal lodsejere
Assens kommune	Holmehave	750	104 ejendomme
Århus Kommune	Aarhus Ådal	1000	75-100
Naturstyrelsen Storstrøm	Nordskoven	300	15

Hedensted kommune	As Vig	1000	150
Hjørring Kommune	Bjergby-Astrup-Slotved Skov	1000	50
Vesthimmerlands Kommune	Halkær Ådal	223	60
Esbjerg Kommune	Kongeåen Naturprojekt	925	48-61

Jordfordelingsrealiserbarhed

Jordfordelingens realiserbarhed vurderes ud fra, hvor mange hektar, der forventes jordfordelt målet op imod kerneområdets størrelse. Dette siger noget om synergi og sammenhæng i jordfordelingen. Hvis der skal laves en forholdsvis lille jordfordeling på få hektar, men som er spredt over et stort område, så vil der alt andet lige være færre lodsejere, som er relevante i flere projektelementer og færre muligheder for at tage initiativer samlet. F.eks. hvis en kommune ønsker tiltag fordelt over hele kommunen, så er sandsynligheden for, at de samme lodsejere går igen i de forskellige tiltag lille. Man opnår altså ikke en fordel i jordfordelingen ved at tage alle elementerne sammen, hvilket er tanken i MUFJO. Der vil være tale om isolerede elementer uden nogle egentlige sammenfald i hverken lodsejere, geografi eller muligheder. Der ville nærmere være tale om flere forskellige separate jordfordelinger end én multifunktionel jordfordeling. Vurderingen af jordfordelingsrealiserbarheden suppleres derudover med en samlet vurdering af informationer, som er kommet frem i ansøgningsmaterialet f.eks. om lodsejerkontakt.

I tabel 4 kan det ses, at i størstedelen af projekterne vurderes en jordfordeling at være realiserbar. Seks ud af de 13 projekter, som taskforcen har vurderet, opnår 12 point i jordfordelingsrealiserbarhed (fået tildelt 3 point, som vægtes med 4).

I den anden ende af skalaen har to projekter ud af de 13 kun opnået 4 point i jordfordelingsrealiserbarhed (tildelt 1 point, som vægtes med 4). Dette skyldes, at jordfordelingen udgjorde en lille del af kerneområdets samlede størrelse (ca. 5 %). I et af projekterne var projektelementerne uafklarede, hvilket gjorde behovet for jordfordeling usikkert. Indtil nu har der været ét projekt i hver ansøgningsrunde, som lå lavt på jordfordelingsrealiserbarheden. Dette kan tale for, at det er fornuftigt, at der kan prioriteres i ansøgningerne om MUFJO, og der ikke tildeles samtykke til alle ansøgere i en ansøgningsrunde, selvom der evt. var midler hertil.

Det er ikke muligt for taskforcen at tildele 0 point på jordfordelingsrealiserbarheden, da man ikke på ansøgningsmaterialet alene vil kunne afgøre, at en jordfordeling ikke er mulig.

Projektrealiserbarhed

Projektets realiserbarhed vurderes ud fra finansieringsplanen og den lokale forankring. Der er tale om en samlet vurdering af projektet, og hvad der har størst betydningen for det konkrete projekt. Der ses bl.a. på, hvor stor en del af finansieringen, som er sikret og hvor stor en del, der er usikker på ansøgningstidspunktet. Derudover ses der på dokumentationen for den lokale forandring. Der ses bl.a. på, hvem der har været inddraget, hvordan de har været inddraget (orienteret, involveret osv.) og hvad de tilkendegiver. Læs mere om lokal forankring og finansieringsplan i hhv. afsnit 1.4 og 1.6.

Som det kan ses af tabel 4, blev størstedelen af projekterne vurderet til at være realiserbare i et vist omfang. Fem ud af de 13 projekter opnåede 12 point i projektrealiserbarhed (tildelt 3 point, som vægtes med 4). Det er dog værd at bemærke, at kun to ud af de 13 projekter har opnået fuld point i både jordfordelingsrealiserbarhed og projektrealiserbarhed. Begge disse projekter fik samtykke til MUFJO.

Ud af de 13 projekter, som taskforcen har vurderet, har ét af projekterne fået 0 point i projektrealiserbarhed. Dette kan ses i tabel 4. Når der tildeles 0 point i projektrealiserbarhed medfører dette, at projektet får afslag på samtykke. Der var flere årsager til, at der blev tildelt 0 point til dette projekt. En af årsagerne var, at finansieringsplanen havde store mangler og det var usikkert, hvor finansieringen skulle komme fra. En anden årsag var, at der udover en positiv tilkendegivelse fra en landboforening ikke var dokumentation for lokal forankring. Projektelementerne var derudover meget lidt konkrete.

Af tabel 4 kan det også ses, at to projekter kun har opnået 4 point i projektrealiserbarhed (der er tildelt 1 point, som vægtes med 4). Disse er ligeledes fordelt med ét projekt i hver runde. For ét af projekterne skyldes det lave pointtal, at kun en meget lille del af finansieringen var sikret (ca. 1 %) og at den øvrige finansiering var usikker. For det andet projekt var en af årsagerne ligeledes en ufuldstændig finansieringsplan, som bestod af ideer til finansiering, men ingen konkrete tilsagn. Dertil kom, at projektelementerne var uklare og det var uklart, om lodsejerne bakkede op om andre projektelementer end arrondering.

”Ufærdige” ansøgninger

Resultaterne fra de to ansøgningsrunder viser, at muligheden for at indsende ”ufærdige” projekter er blevet benyttet. Dette har en betydning for den måde, projekterne vurderes på af taskforcen. Graden af ”ufærdighed” har varieret mellem projekterne. Alt afhængigt af, hvad det er for nogle dele af projektet og af ansøgningen, som er ”ufærdige”, kommer det til udtryk i både vurderingen af interesserne og parametrene ved lavere point. Landbrugsstyrelsens foreløbige erfaringer med projekternes realiserbarhed og modenhed, når projekterne kommer til forundersøgelser og jordfordeling, fremgår kort af afsnit 2 og 3.

I enkelte tilfælde har hele ansøgningen og stort set alle projektelementerne båret præg af at være ”ufærdige”. I andre tilfælde er der dele af projektet (enkelte projektelementer) eller ansøgningen, som fremstår ”ufærdigt”, hvor andet er mere afklaret/gennemarbejdet. Dette har også været tilfældet med nogle af de projekter, som har opnået samtykke. F.eks. har projektet med Nordskoven en plan for den tekniske forundersøgelse af vandløbsrestaurering (der foreligger altså ikke en teknisk forundersøgelse på ansøgningstidspunktet). Denne er påbegyndt, men er endnu ikke færdig. I projektet i Nørreådalen har et af projektelementerne været lidt ”ufærdige”. Det drejer sig f.eks. om grundvandssikring, hvor vandværket endnu ikke ved, hvilket/hvilke tiltag de vil tage i brug f.eks. skovrejsning, ekstensivering eller lignende.

Risikoen ved at give samtykke til projekter, hvor større eller centrale dele af projektet er ”ufærdigt” kan være, at forundersøgelsen og/eller jordfordelingen ikke kan sættes i gang bl.a. fordi man ikke ved, hvad det er, der skal forhandles med lodsejerne om eller hvem, som skal finansiere projektet. At afvente igangsættelsen af jordfordelingen er særligt problematisk i de tilfælde, hvor der var andre projekter i ansøgningsrunden, som kunne være kommet i gang med det samme.

Det er dog svært at forestille sig, at der ville komme mange ansøgninger, hvis overhovedet nogle, hvis der ikke er muligheder for at dele af ansøgningen om MUFJO kan være ”ufærdige”. Få af de projekter, som indtil nu har opnået betinget samtykke har været færdige hele vejen rundt i projektet. Det som er afgørende er, hvilke dele af projektet der er ”ufærdige” og på hvilken måde. I nogle tilfælde er projektet i det store hele på plads, men der mangler afklaring på f.eks. stiforløb og mulighed for finansiering heraf via fonde. I langt de fleste af disse tilfælde vil projektet godt kunne forundersøges og jordfordelingen sættes i gang. I andre tilfælde mangler der afgrænsning og finansiering på alle eller størstedelen af projektets elementer. I disse tilfælde er det svært at foretage en meningsfuld forundersøgelse eller jordfordeling.

Erfaringerne indtil videre viser, at de projekter som er meget "ufærdige" får lavest point eller får afslag pga. manglende projektrealisering. Prioriteringsmekanismen skulle derfor gerne håndtere de meget "ufærdige" projekter.

1.4 Lokal forankring

Hvad og hvor meget der bliver sendt med ansøgningen om MUFJO ift. lokal forankring varierer fra projekt til projekt, men generelt indsendes en del dokumenter, som samlet dækker over lodsejere, landboforeninger og øvrige interessenter/organisationer. Desuden har en del projekter ligeledes medsendt aftale om projektejerskab og samarbejdsaftaler i forhold til dele eller hele projektet.

Kigger man med i indholdet af dokumentationen for den lokale forankring, kan man se, at nogle projekter har haft en involverende proces, hvor andre nærmere har haft en orienterende proces. Det kan ligeledes være forskelligt i de enkelte projekter fra interessentgruppe til interessentgruppe, om de er blevet involveret eller orienteret. Et enkelt projekt har fået direkte afslag på samtykke til MUFJO, da projektet ikke levede op til kravet om, at der skal være en udtalelse fra en landboforening eller anden repræsentant for lodsejerne i området.

Nogle projekter har medsendt et notat, som samler op på og beskriver den lokale forankring herunder interessenter og aktiviteter. Det kan overvejes, om der bør opfordres til dette ved alle projekter, da det er med til at skabe et bedre overblik over ansøgningen og de mange dokumenter. På den måde kan ansøger stadig sende det med, som er relevant for projektet og kan derudover forklare i notatet, hvorfor dette er relevant for netop deres projekt.

1.5 Tekniske forundersøgelser

Det varierer fra projekt til projekt, hvad der er sendt ind i forbindelse med den tekniske forundersøgelse og hvor meget. Dog er det kendetegnende for alle projekter, at der er sendt flere dokumenter med. De fleste projekter har vedlagt rapporter mv. udarbejdet af konsulenthus eller andre udenfor kommunen/Naturstyrelsen. Nogle projekter har i anden forbindelse (f.eks. ansøgning om tilsagn til lavbund-/vådområdeprojekter eller anden finansiering) undersøgt dele af deres multifunktionelle projekt og medsender tekniske forundersøgelser på disse. Andre ansøgere har udarbejdet tekniske forundersøgelser specifikt til ansøgningen om MUFJO. Det er forskelligt, om de tekniske forundersøgelser forholder sig til alle projektelementerne eller blot nogle af dem, men generelt er de fleste projektelementer adresseret i et eller andet omfang af det samlede materiale.

I enkelte ansøgninger er planer om tekniske forundersøgelser beskrevet (der foreligger dermed ikke en egentlig forundersøgelse på dette element). Der er nogle ansøgninger, hvor (nogle af) dokumenterne under den tekniske forundersøgelse bærer præg af ideer og politiske planer mere end konkrete beregninger mv.

Da der ikke er stillet formkrav i ordning til ansøgningsmaterialet, kan det ses, at der er sendt meget forskelligt materiale ind. Det kan til tider gøre det udfordrende at danne sig et overblik over projektet og forundersøgelserne. Det er umiddelbart nemmest at danne sig et samlet overblik i de tilfælde, hvor der er produceret tekster specifikt til MUFJO eller hvor, der er en samlet forundersøgelse for hele eller store dele af det multifunktionelle projekt. Det kan overvejes at udstikke forslag til et samlet dokument, så det er nemmere at orientere sig i ansøgningsmaterialet. Det samlede dokument kunne f.eks. liste op, hvad der er sendt med og hvorfor samt hvilke elementer/interesser, det er relevant for.

1.6 Finansieringsplan

Finansieringskilderne varierer mellem projekterne og i det enkelte projekt. Nogle projekter har mange forskellige finansieringskilder, som dækker forskellige projektelementer i det samlede projekt, mens andre projekter har få finansieringskilder dækkende alle projektelementer. De fleste projekter har dog tre eller flere forskellige finansieringskilder til det samlede projekt. På tværs af projekterne er der tænkt mange forskellige finansieringskilder i spil; statslige og kommunale midler, tilskudsordninger, fonde, EU LIFE, vandforsyninger, private osv.

Det varierer ligeledes, hvor stor en del af projektfianseringen som projekterne har på plads ved ansøgningstidspunktet – både i det enkelte projekt og projekterne imellem. I nogle projekter er nogle poster helt konkrete og finansieringen fuldt ud på plads, mens andre er mere løse og afventer afklaring. I andre projekter er så godt som alt finansiering konkret og i hus. I andre endnu er stort set al finansiering ikke-konkret og ikke i hus. For de projekter som har opnået samtykke tegner sig et billede af, at finansieringen er konkret og forholdsvis i hus. Til trods for at der er projekter, hvor finansieringen er konkret og i hus, er dette ikke ensbetydende med at projektet har opnået samtykke. Dette skyldes vurderingen af den lokale forankring samt pointsætningen af de andre parametre og de nationale interesser.

1.7 Projekternes interne geografi

På bilag A ses kort over kerneområderne i de projekter, som har opnået samtykke. Her kan det ses, at projekterne er forskellige ift. udformning. Nogle projekter har mange projektelementer, som ligger spredt. Det gælder f.eks. for projekterne Nørreådal og Aarhus Ådal. Andre projekter har et eller få projektelementer, hvor der som udgangspunkt skal ske nogenlunde det samme indenfor hele området. Dette gælder bl.a. for projektet i Magrethe Kog Nord og skovrejsning ved Svendborg. De to sidste projekter, Nordskoven og Holmehave, placerer sig et sted imellem de forrige. De indeholder forskellige projektelementer, hvor der skal ske noget forskelligt, men elementerne ligger geografisk samlet i området.

1.8 Aktiviteter i Landbrugsstyrelsen

Det er Landbrugsstyrelsen, som administrer ordningen for MUFJO og træffer afgørelse om samtykke hertil. Dertil kommer, at ansøgningerne bliver fagligt vurderet af en taskforce bestående af de myndigheder, som har ressort på de forskellige nationale interesser. Både Landbrugsstyrelsen og øvrige ressortmyndigheder har bidraget med justeringer til materialet til ordningen løbende.

Justeringer i materiale

Der har op til hver ansøgningsrunde været mulighed for at justere i vejledningen efter behov. Der har været kørt en inddragende proces, hvor forskellige forhold er blevet vendt og hvor taskercen har haft mulighed for at komme med rettelse og forslag. Det er særligt taskercens erfaringer med vurderingen af projekterne, som har afstedkommet justeringer. Derudover er vejledningen justeret i forhold til mailadresser mv.

Vejledningen, til hvorledes de enkelte interesser og parametre kan pointsættes, har f.eks. været justeret løbende mellem de forskellige ansøgningsrunder baseret på den erfaring, taskercen har gjort sig. Til tredje ansøgningsrunde er der bl.a. blevet rettet i den vejledende pointsætningen af den nationale interesse for Natura2000 og bilag IV-arter således, at projektet ikke behøver ligge indenfor et Natura 2000-område, men at der kan opnås 1 point, hvis projektet ligger i biologisk sammenhæng med et Natura 2000-område.

Derudover er der rettet mindre ting i ansøgningskemaet f.eks. ift. dele af udfyldelsen af interesserne og tilføjelse af yderligere vejledende tekst.

Informationsaktiviteter

Landbrugsstyrelsen informerer løbende om MUFJO via tilskudsguiden og en underside om MUFJO til Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Her ligger også materiale om MUFJO så som fakta-ark til lodsejere og ansøgere samt vejledningen mv.

Derudover udsendes der faglige nyheder og presse via flere kanaler – særligt i forbindelse med ansøgningsrundernes åbning og lukning samt ved afgørelser om betinget og endeligt samtykke. Dette sker i samarbejde og dialog med projektejere.

Derudover har Landbrugsstyrelsen deltaget på konferencer og diverse møder med oplæg om MUFJO. Dette sker oftest efter forespørgsel fra mødearrangør. Status for MUFJO er ligeledes blevet fremlagt på møde i det rådgivende udvalg d. 3. marts 2021.

Landbrugsstyrelsen har inden ordningen åbnede afholdt to workshops for ansøgerfeltet (kommuner og Naturstyrelsen) og to informationsmøder for lodsejere/konsulenter. Det sidste blev afholdt sammen med SEGES. I forbindelse med at første og anden ansøgningsrunde åbnede, har der været afholdt webinarer. Det første omhandlede ordningen, mulighederne heri og jordfordeling og det andet omhandlede bl.a. ansøgning og processen i MUFJO. Webinarerne er tilgængelige på styrelsens hjemmeside og tilskudsguide sammen med svar på spørgsmål, der blev stillet under webinarerne.

Landbrugsstyrelsens jordfordelingsplanlæggere har kun i mindre grad været inddraget i projekterne inden ansøgning og på et overordnet niveau. Overordnet set har Landbrugsstyrelsen svaret på spørgsmål om ordningen og givet afklaring ift. konkrete projekter. Det er hovedsageligt den måde, Landbrugsstyrelsen, herunder jordfordelingsplanlæggerne, er blevet inddraget. I et enkelt projekt har Landbrugsstyrelsen i andet sammenhæng end MUFJO udarbejdet en ejendomsmæssig forundersøgelse af projektområdet.

2. Forundersøgelser

Der er gennemført tre forundersøgelser på hver af de tre projekter, som fik samtykke i første ansøgningsrunde. Derudover er der påbegyndt tre forundersøgelser på hver af de projekter, som fik betinget samtykke efter anden ansøgningsrunde.

Tabel 6 Resultatet af forundersøgelse på projekter fra første ansøgningsrunde

Projekt	Forventet jordfordeling inden forundersøgelse	Forventet jordfordeling efter forundersøgelse	Forventet antal lodsejere inden forundersøgelse	Forventet antal lodsejere efter forundersøgelse
Skovrejsning ved Svendborg - NST Fyn	625 ha	675 ha	20-25	25
Nørreådalen - NST Himmerland	1.000 ha	700 ha	188	80
Magrethe Kog Nord - Tønder kommune	490 ha	685 ha	25	30
I alt	2.115 ha	2.060 ha		

Af tabel 6 kan det ses, at jordfordelingernes størrelse og antal lodsejere er rettet til efter forundersøgelserne. I nogle projekter er antal hektar og antal lodsejere vurderet efter forundersøgelsen til at være højere end det, der var ansøgt til oprindeligt. I andre tilfælde, gør det modsatte sig gældende. I projektet i Nørreådalen har forundersøgelsen resulteret i et større fald i antal hektar

jordfordeling og antal lodsejere. Dette fald skyldes bl.a., at der efter ansøgning er kommet et projekt med, som har sin egen jordfordeling med, hvorfor MUFJO ikke skal dække denne del.

Baseret på den nuværende erfaring er forundersøgelserne dermed med til at kvalificere jordfordelingen og dennes omfang. Det er denne kvalificering, som har resulteret i justeringen af antal hektar til jordfordeling og antal lodsejere. Der er endnu ikke fundet egentlige ændringer sted i projekterne i forundersøgelserfasen (f.eks. større ændringer i projektelementer). Indtil nu har forundersøgelserne ikke resulteret i afslag på endeligt samtykke.

I tabel 6 kan det ligeledes ses, at det samlede forventede behov for jordfordeling fra første runde er faldet med 55 ha efter forundersøgelse. Da resultatet fra anden ansøgningsrunde ikke forelægger på nuværende tidspunkt, er det for tidligt at vurdere, om forundersøgelserne samlet for hver ansøgningsrunde vil resultere i færre hektar jordfordeling end først antaget. Det samme gør sig gældende for udgifterne til hhv. forundersøgelse og jordfordeling. Når dette er bedre belyst vil man evt. kunne justere i, hvor mange projekter der gives betinget samtykke ift. afsatte midler mv.

I ingen af de tre projekter havde projektejer bemærkninger til selve forundersøgelsesresultat. To af projekterne havde dog yderligere bemærkninger til den kommende proces omkring jordfordelingen. Projektet med skovrejsning ved Svendborg havde opmærksomhed på dialog fremadrettet bl.a. med lodsejere og borgere i området. I projektet i Nørreådal ønskede man tidsmæssigt at skubbe jordfordelingen lidt for at give yderligere tid til afklaringer, orientering og inddragelse mv.

Erfaringer med forundersøgelse hos jordfordelingsplanlæggere

Ud fra forundersøgelserne af de tre projekter med samtykke fra første runde blev der gjort nogle erfaringer ved jordfordelingsplanlæggerne.

I forundersøgelserne har det vist sig at være vigtigt, at det afklares, hvad det er projektejer vil og om lodsejerne ved dette. Her er opstartsmøderne bl.a. væsentlige og bør handle om jordfordelingen. Jo mere jordfordelingsplanlæggeren ved fra projektejer om projektet, jo bedre kan jordfordelingsplanlæggerne løfte deres opgaver, når de sidder ude ved lodsejeren og skal svare på konkrete spørgsmål, f.eks. om brugsret osv.

Der har i nogle projekter vist sig at være en udfordring ift. projektets parathed. For eksempel har mange lodsejere og projektelementer i et projekt betydet, at lodsejerne ikke var informeret ensartet eller individuelt. Det er vigtigt at få tingene præsenteret på den rigtige måde med de rigtige folk, som ved noget om det f.eks. fra kommune eller Naturstyrelsen. I denne sammenhæng har det også vist sig, at et samtykke til MUFJO kan være medvirkende til, at projektejer kommer frem til kernen i projektet og sikrer fremdrift i projektet. Dette var bl.a. tilfældet i projektet i Nørreådal, hvor der er gang i en masse initiativer bl.a. en lokal landskabsstrategi, områder med naturpleje, grundvandsbeskyttelse osv. Her har Landbrugsstyrelsens jordfordelingsplanlægger, da han trådte ind i samarbejdet, været med til at drive projektet fremad, da han har haft brug for afklaringer og konkret viden om, hvad han skulle tale med lodsejerne om.

Desuden er det fortsat vigtigt, at Landbrugsstyrelsen kommunikerer klart ud til lodsejere og projektejer, at der i første omgang er tale om en forundersøgelse, hvor der ikke foregår egentlige forhandlinger. Dette kommer først efterfølgende i en jordfordeling, hvis der opnås endeligt samtykke.

Med forundersøgelserne kommer jordfordelingsplanlæggerne ind på et tidligere tidspunkt i projektfasen ift. andre projekter (Landbrugsstyrelsen foretager ikke de ejendomsmæssige forundersøgelser i LDP-vådområder og -lavbundsprojekter). Det opleves som en fordel i dialogen med

lodsejerne og giver jordfordelingsplanlæggeren et godt grundlag for at kunne lave den efterfølgende jordfordeling effektivt.

Forundersøgelserne har ligeledes vist, at udvælgelse af relevante lodsejerne kræver en faglig vurdering og drøftelse. Det er vigtigt at have styr på de større aktører. I forundersøgelsen er det også væsentligt, hvad der spørges om og have forståelse for lodsejerne. For eksempel er det vigtigt at spørge ind til de relevante projektelementer - alle lodsejere vil i vid udstrækning gerne jordfordeling og bedre arrondering, men alle vil ikke nødvendigvis de andre projektelementer f.eks. skovrejsning.

Derudover kan sammenhæng til eller adskillelse mellem vådområde- og lavbundsprojekter med særskilt finansiering til jordfordeling være en udfordring for jordfordelingsplanlæggerne, da lodsejerne i disse projekter vil lappe over med andre projektelementer i MUFJO. I projekter med mange forskellige og arealkrævende projektelementer kan der også opstå situationer, hvor behovet for kompensationsløsninger, herunder erstatningsjord, ikke er tilstrækkelige til, at alle projektelementer kan realiseres. I jordfordelingen kan det derfor blive nødvendigt at prioritere realisering af et projektelement frem for et andet.

3. Multifunktionel jordfordeling

På nuværende tidspunkt er der igangsat tre multifunktionelle jordfordelinger. Projekterne fik deres endelige samtykke i november 2020. Herefter er jordfordelingerne gået i gang. Denne proces har dog været udfordret af Covid-19, hvilket bl.a. vanskeliggjorde eller hindrede indledende møder med lodsejerne og gennemførelse af vurderingsforretning. Derudover har der timingmæssigt været forskellige forhold, som har gjort sig gældende f.eks. yderligere kvalificering og udvikling af projektelementer ved projektejer eller øvrige projekter i nærheden af MUFJO-projektet, som skal tænkes sammen/koordineres.

En del af midlerne til MUFJO er afsat til en erstatningsjordskonto. Denne konto er på 94 mio. kr. og kan bruges til opkøb af erstatningsjord i forbindelse med MUFJO-projekterne. Jo flere projekter, der opnår endeligt samtykke og går i gang med jordfordelingen, jo mere vil der trækkes på erstatningsjordskontoen. Med de tre igangsatte projekter fra første ansøgningsrunde er der indtil nu reserveret 28 mio. kr. på kontoen.

4. Konklusion

Midtvejsevalueringen af ordningen for multifunktionel jordfordeling har taget udgangspunkt i materiale og erfaringer fra de første to ansøgningsrunder.

4.1 Forslag til justeringer af ordningen

Midtvejsevalueringen har vist, at opnåelse af samtykke til MUFJO ikke kan tilskrives én eller få interesser eller parametre. De spiller alle ind i den samlede score, som er afgørende. Dette må siges at flugte med, hvad formålet med designet af ordningen har været. Evalueringen har ligeledes vist, at der er nogle interesser, som er bedre repræsenteret i projekterne end andre. F.eks. har landdistriktsudvikling vist sig at være svær for ansøgerne at "ramme". Dette kunne man med fordel arbejde videre på, i evt. kommende ansøgningsrunder.

I evalueringen af ansøgningsmaterialet viste det sig, at der bliver indsendt en hel del forskellige dokumenter til at underbygge den tekniske forundersøgelse og lokal forankring. For at give et bedre overblik over ansøgningerne kan den overvejes at opfordre alle ansøgere til at lave et samlet notat/cover for hhv. den tekniske forundersøgelse og lokal forankring. For den tekniske forundersøgelse kunne et sådan "cover" f.eks. liste op, hvad der er sendt med og hvorfor samt evt., hvilke elementer/interesser, det er relevant for. I forhold til lokal forankring kan et samlet notat/cover

være med til at skabe et bedre overblik over ansøgningen og de mange dokumenter. På den måde kan ansøger stadig sende det med, som er relevant for projektet og kan derudover forklare i notatet, hvorfor dette er relevant for netop deres projekt.

4.2 Erfaringer med forundersøgelser og jordfordeling

Det er nyt i denne ordning, at Landbrugsstyrelsens jordfordelingsplanlæggere udfører de ejendomsræssige forundersøgelser, og dermed inddrages tidligt i processen. I kontakt og dialog med lodsejere har det den fordel, at de allerede i denne fase kommer i dialog med de planlæggere, som der eventuelt senere forhandles med. Det vurderes, at denne tilgang vil forkorte det samlede forhandlingsforløb. Arbejdet med de ejendomsræssige forundersøgelser ved Landbrugsstyrelsen har desuden vist, at forundersøgelserne er med til at kvalificere projekterne yderligere, bl.a. hvad angår behovet og muligheden for jordfordeling. Landbrugsstyrelsens arbejde med forundersøgelser og jordfordeling har desuden vist, at jordfordelingsplanlæggerne til tider kommer til at afvente yderligere afklaring af projektelementer mv. ved projektejer.